

YTTRANDE

Dnr S2020/05621/FS

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 9 november 2020

Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36)

Sammanfattning

SPF Seniorerna stöder flera av utredningens förslag, bland annat att en 10-årig överenskommelse för kunskapsbaserad vård bör slutas mellan staten, regionerna och kommunerna.

SPF Seniorerna föreslår att

- den medicinska kompetens i kommunerna förstärks och höjs till samma nivå som i regionerna, och att
- farmaceuter knyts till varje kommun och region.

Allmänt

Aldrig tidigare har andelen äldre varit så stor som nu. I dag utgör personer 65 år och äldre en femtedel av befolkningen. År 2030 kommer andelen ha ökat till en fjärdedel. De första vunna åren är jämförelsevis friska år. Det är först mot slutet av livet många blir bräckliga med demenssjukdom och sammansatta vårdbehov och måste få hjälp med att fungera i vardagen.

Trots alla framgångar möter vi inom SPF Seniorerna ofta frågan: Vågar jag bli gammal? Man undrar om den svenska välfärdsmodellen kan klara vård- och omsorgsbehovet hos en växande andel äldre. Vi ser med andra ord ett antal problem och utmaningar för seniorers hälso- och sjukvård samt omsorg.

Vår förväntan är att utredningens förslag, tillsammans med övriga utredningar om vård och omsorg som pågår eller nyligen avslutats, ska leda till en tryggare tillvaro, bättre samverkan, äldre sjukvård för äldre och minska farhågorna om att vården och omsorgen inte kommer att vara tillräcklig.

SPF Seniorerna

Hantverkargatan 25, Box 225 74, 104 22 Stockholm

Tel 08-692 32 50 info@spfseniorerna.se

Org nr 88 80 00-2830 Pg 607678-0 Bg 5959-0182

www.spfseniorerna.se

15 En statlig funktion för nationell uppföljning

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att ansvaret att följa upp regeringens reformer och satsningar på hälso- och sjukvårdsområdet ska vila på en annan myndighet än den som har ansvar att analysera var behoven av statliga insatser är som störst för att säkerställa god vård, samt att dessa ska vara Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (Vårdanalys) respektive Socialstyrelsen.

I dag genomför både Socialstyrelsen och Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (Vårdanalys) uppföljningar och utvärderingar av reformer och initiativ på hälso- och sjukvårdens område. SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att dessa utvärderingar i stället bör samlas på en och samma myndighet, samt att Vårdanalys är den bäst lämpade av de två, eftersom Vårdanalys står friare i förhållande till både vårdgivare och de som ska genomföra reformer och satsningar, samt har större potential att kunna utveckla dessa uppföljningar och utvärderingar.

De statliga aktörerna för att analysera läget för hälso- och sjukvården samt behovet av insatser för en god vård är många: E-hälsomyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte), Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Läkemedelsverket, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (Vårdanalys), Socialstyrelsen, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) samt Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV). Enligt den svenska förvaltningsmodellen är ingen av myndigheterna överordnad den andre.

Mångfalden myndigheter och deras disparata uppdrag leder till dubbelarbete och svåröverskådlig och onödigt omfattande information. SPF Seniorerna delar därför bedömningen att en enda myndighet bör ges huvudansvar för detta analysarbete, att denna myndighet bör vara Socialstyrelsen och att arbetet ska ske i nära dialog med berörda myndigheter.

16.1 Ställningstagande avseende Kunskapsstödsutredningens förslag om vårdkommittéer

SPF Seniorerna föreslår att farmaceuter knyts till varje kommun och region.

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att lagen om läkemedelskommittéer bör behållas.

SPF Seniorerna stöder utredningens rekommendation att varje region bör i reglementet till respektive läkemedelskommitté fastställa arbetsformer, samverkansformer samt sammansättning av ledamöter som tillförsäkrar att läkemedelskommittén utgör en integrerad del av regionens lokala kunskapsstyrningsorganisation.

SPF Seniorerna stöder utredningens rekommendation att regionen bör tillförsäkra att behandlingsrekommendationer och liknande vägledning som genereras i kunskapsstyrningsarbetet beaktar såväl läkemedel som andra behandlingsformer på ett

integrerat sätt. Den kommunala hälso- och sjukvården bör ges möjlighet att på lämpligt sätt delta och bidra i läkemedelskommitténs arbete.

En rationell läkemedelsanvändning kan uppnås endast om rekommendationer utformas utifrån ett helhetsperspektiv, där läkemedel och andra behandlingsformer beaktas.

Lagen om läkemedelskommittéer innebär ett krav på regionerna att organisera ett visst stöd för lokal kunskapsstyrning och för ett lokalt förbättringsarbete. Om kravet på regionerna att ha en läkemedelskommitté avskaffas, skulle det stå regionerna fritt att välja om de ska ha kvar sin läkemedelskommitté eller inte och det skulle innebära stora regionala skillnader. De redan idag befintliga regionala skillnaderna skulle bli ännu större med en risk för en alltmer ojämlig läkemedelsbehandling och vård som följd. Dessutom skulle det kunna innebära en sämre kontroll över kostnadsutvecklingen för läkemedel.

Många patienter får inte den effekten av läkemedelsbehandlingen som avsågs, beroende på bristande följsamhet till ordination, felaktiga eller svårtolkade recept eller missförstånd i kommunikationen.

SPF Seniorerna bedömer är att farmaceuter knutna till regioner och kommuner skulle kunna bidra till en förbättrad läkemedelsanvändning och utgöra en resurs vid såväl kunskapsgenerering som uppföljning och utvärdering av förbättringsarbetet.

16.2 Stöd till förutsättningar att arbeta kunskapsbaserat på lokal nivå i hälso- och sjukvården

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att statens stöd till lokalt implementerings- och förbättringsarbete i regioner och kommuner ska fortsätta, bygga vidare på befintliga strukturer, utvecklas, inriktas på att förbättra förutsättningarna för arbetet, samt lägga mer fokus på stöd till den kommunala hälso- och sjukvården.

SPF Seniorerna föreslår att den medicinska kompetens i kommunerna förstärks och höjs till samma nivå som i regionerna.

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att en god vård förutsätter tillgång till och samarbete mellan samtliga professioner i hälso- och sjukvården, och att det är angeläget att rehabiliterande, liksom medicinsk, kompetens finns i alla kommuner och att personal med den kompetensen har goda förutsättningar att utföra sitt arbete.

Kommunernas åtagande för hälso- och sjukvård och äldresjukvård på primärvårdsnivå omfattar i dag betydligt mer än vid Ädelreformens genomförande 1992, sjukvård inom särskilda boenden är mycket mer krävande och komplicerad i dag och alla kommuner utom en har dessutom tagit över hemsjukvården.

SPF Seniorerna tror inte att enbart krav på stöd till kommuners och regioners implementerings- och förbättringsarbete kommer att på ett märkbart sätt förbättra äldres hälso- och sjukvård. För att uppnå det måste kommunernas hälso- och sjukvård förstärkas till en medicinsk kompetens med läkare i organisationen. Detta kan ske

genom att alla kommuner anställer läkare, själva eller tillsammans med närliggande kommuner, att regionernas sjukvårdsansvar tas bort och kvar blir statlig sjukvård, universitets/regionsjukhus, och en kommunal närvård med primärvård och mindre sjukhus och att begreppet äldresjukvård blir accepterat i den organisationen. I första hand bör dock övervägas det förslag som en gång diskuterades i Ädelreformen, att primärvården övergår till kommunerna.

17 Långsiktiga förutsättningar för ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att en 10-årig överenskommelse för kunskapsbaserad vård bör slutas mellan staten, regionerna och kommunerna.

I dag pågår parallellt arbete i staten och i många regioner och kommuner för att utveckla hälso- och sjukvården. Många gånger sker detta utan ett helhetsperspektiv. Inte minst förödande blir detta för de multisjuka sköra äldre som är beroende av vård- och omsorg längs hela kedjan, och där det är av underordnad betydelse vem som är huvudman.

SPF Seniorernas förhoppning är att ett sammanhållet system, där aktörerna i högre grad driver utvecklingen tillsammans, har bättre förutsättningar att öka värdet för de enskilda patienterna och frigöra nödvändiga resurser. Ett stöd för en sådan samling vore en långsiktig överenskommelse mellan de tre beslutsnivåerna.

I detta ärende har SPF Seniorernas arbetsutskott beslutat. Martin Engman, samhällspolitisk chef, har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också sakkunniga Gösta Bucht och Thony Björk deltagit.

Eva Eriksson
Förbundsordförande